

ישראל זרחי

שבעה לסותו

העלה את פרשת "מחנים" אשר בגליל, ומאידך, ססגוני-האורה של "כפר השלוח", עדת התימנים, שישי בתם צופה אל מול הר הבית בירושלם.

היתה לו סגולת הזריזות והחריצות ביצירה, אולם בכך לא נפגמה מידת הרצינות ולא נתערער ערך היצירה. מלבד דבריו הראשונים ("עלומים", "ימים יחפים", "הר הצופים", "הנפט זורם לים התיכון"), שקלישות של בוסר עדיין מוטבעת בהם, עמד לו כוח הבוחן הפנימי לרסן ולהעלות את עצמו בנתיב סטאטי יותר. לא במחי אחד עלה לו הדבר לסלק מעליו את הרפרוף.

בראשיתו ליוונו החשש לנוסח לא רצין, ודאבנו, כי כזאת תהי הרוח החדשה היוצרת שלו. ברם, הוא עצמו גאל את עצמה בקובץ הסיפורים "שלהבת גנוזה" נתגלה זרחי האחר, המגובש, הסטאטי, המספר במתינות יתר, ביציבות של סגנון ובמסגרת של צורה. הוא עצר את הדחירה של עצמו, ובספריו האחרונים — "בנחלת אבות" ו"בעיטורי ירושלים" וב"ארץ לא זרועה", נושבת רוח אחרת, רוח יצירה מגובשת, מסולעת.

זרחי — ריאליסטן הוא, וזה דרכו של הריאליזם שאינו הולך אחר רמי זיסטרים של סימבוליזם וחקר צפורנות הנפש. מי הוא אשר הצפין את הנפש במעמקים דוקא, האין היא רחופה אף בשטח העליון, בקצף החיצון של החיים? האין גם הנסתות רות גלויות? מה יש מסוּתֵר בחיים, בטבע, במלוא התבל? והאם שומת על המספר להיות חטטן ונקדן בצפונות דוקא? האין יעדו לגולל פרשות חיים לתכלית הסיפור לשם סיפור, ולתכלית המופת והמוסר השכלי?

י. זרחי ידע את סוד הסיפור וחכמת הסיפור, כי הסיפור חכמה הוא, תרבות של דעת הוא.

נתקפחה צמיחתו, עמדה תנובתו, אולם גם בהיגדעו — כאילו נגדע, בתחום של שלימות, בקלסתר משורטט לכל תגיו. הוא נתן הרבה מעצמו מרוח יצירתו, מדופק הגיגיו, מאסמו ומגרנו, צר מאוד על השיר שנשט מן עמו, ברם מקומו מבוצר בשרשים עמוקים בספרות ארץ-ישראל.

צבי קרול

צילום — ב. רותנברג

ומחוצבה כמיכ"ל? והאם לא ביצד לו את מקומו בספרות העברית. מ. נ. פוארברג ב"לאן" בלבד? ואורי ניסן גנסין — האפשר היה להוסיף על ארבעת הסיפורים של מחרוזת "הצדה", "בינתיים", "בטרם", "אצל"?

והרגשה זאת מתלווה אף בשעת הערכת דמותו של ישראל זרחי. בצא"תו במסילת עינויים מארץ החיים, כאילו מתבהרת חידת עידנותו המיוחדת בה בשנות חייו האחרונות, הבהילות במעשי יצירה, עתה נראה, כי לא היתה זאת זריזות היצונית בלבד, בתקופת יצירתו הקצרה הותיר לנו למעלה מעשרה ספרים, בהם רומנים שונים ומגוונים ועתרת סיפורים, שאף הם מתגוונים ומתפרדים בתכנם ובסגנונות, באידיאות וברעיונות, בעיקרים ובמגמות, ובסופו ראינוהו ממריא בבת אחת אל אפקים רבים. ב"ארץ לא זרועה" העלה את רקע החיים החלוציים של בני ביל"ו בדורם. בסיפורים שנשארו בכתובים

שוב קצר מגל המות בשדה הספרות העברית, נגדע אילן משגשג ופורת, אחד המתווננים בדור הצעיר של הספרות העברית, נלקח מהחיים לאחר מחלה קשה, והוא אך בן ל"ח שנה.

חזיון תוגה מיוחד הוא בספרות העברית, שהרבה מניצניה נקטפו באבם. בתולדות ספרותנו נכללים הם בגלריה מפוארה, הכוללת את מיכ"ל בן אד"ם הכהן, מ. צ. מאנה, מ. ז. פיאורברג, אליהו מאידניק, א. נ. גנסין ואף י. ת. ברנר, ועוד. מי ישער מה הברכה בכוח היוצר שלהם, שירד לטמיון ולא בא לעולם.

ומאידך דומה עלינו, כי טבוע ביצירתם חותם השלימות, הרבה יותר מאשר במארכי הימים, שבאו עד קצם, קץ החיים והיצירה.

לא תהא זאת הפרזה אם נאמר, שדוקא דמיותיהם של אלה חטובות ומגובשות וניצבות כגושים איתנים, נטועים ומושרשים בקרקע לבלי הזיזם ממקומם. היש עוד דמות אורגנית